

ЩОДО МЕХАНІЗМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА АКЦІОНЕРІВ НА ОТРИМАННЯ ДИВІДЕНДІВ

Основною мотивацією придбавати акції для портфельних інвесторів є сподівання отримати у майбутньому дивіденди.

П. 2 ч. 1 ст. 25 Закону України «Про акціонерні товариства» (далі — ЗУ «Про АТ») називає право на отримання дивідендів серед прав акціонерів — власників простих акцій.

Утім, на відміну від привілейованих акцій, сплата дивідендів за простими акціями відбувається лише за наявності відповідного рішення загальних зборів: ч. 3 ст. 30, п.п. 12, 15, ч. 2, ст. 33 ЗУ «Про АТ» відносять прийняття рішень щодо розподілу прибутку і збитків товариства, виплати дивідендів та встановлення їх розміру до виключної компетенції загальних зборів акціонерів; ч. 2 ст. 32 ЗУ «Про АТ» зобов'язує АТ включати питання щодо розподілу прибутку і збитків товариства до порядку денного річних загальних зборів, що проводяться не пізніше 30 квітня року, наступного за звітним.

При цьому річні загальні збори можуть спрямувати весь прибуток на розвиток товариства, розподілити його як дивіденди між акціонерами або ж прийняти компромісне рішення: визначити, яка частина прибутку буде сплачена як дивіденди, а яка залишиться у розпорядженні товариства.

Нажаль, подекуди на належним чином скликаних загальних зборах, до порядку денного яких внесене питання про розподіл прибутку і збитків товариства та виплату дивідендів, не приймається жодне рішення, зокрема через те, що мажоритарії не голосуватимуть за жодний з проектів, отже — голосування відбувається суто формально. Сьогодні такий підхід дозволяє недобросовісним мажоритаріям створювати ситуації, коли товариство не сплачує дивіденди, формально виконуючи вимоги закону щодо обов'язкового проведення річних зборів та розгляду питання про розподіл прибутку та збитків товариства.

Як зауважує білоруський автор Н. Л. Бондаренко (і це твердження є так само актуальним для підприємств, створених за

законодавством України), «в багатьох компаніях з так званою «політикою нульового дивіденду» міноритарним акціонерам залишається тільки чекати, коли акціонери з крупним капіталом приймуть рішення про виплату дивідендів і таким чином будуть вимушені поділитися нею з міноритаріями» [1, с. 117].

Цей автор вважає доцільним визначити у законі мінімальну частку прибутку товариства, що повинна спрямовуватися на виплату дивідендів [1, с. 117]. Подібне регулювання передбачає ч. 5 ст. 11 Закону України «Про управління об'єктами державної власності» щодо АТ з державними корпоративними правами, визначаючи відповідну частку у розмірі 30 %.

На нашу думку, встановлення у законі певного відсотку прибутку, що підлягає обов'язковому розподілу між акціонерами в усіх без винятку АТ, не враховує можливі ситуації, коли життєво важливі інтереси АТ вимагатимуть спрямування всього наявного прибутку на потреби товариства, отже — такий підхід є надто механістичним.

А. В. Сороченко пропонує для розв'язання цієї проблеми удосконалити законодавство таким чином, щоб рішення про невикористання прибутку за іншими напрямками, ніж виплата дивідендів, простою більшістю голосів акціонерів, які зареєструвалися для участі у загальних зборах і є власниками голосуючих з цього питання акцій [2, с. 100].

За такого підходу АТ, загальні збори якого не прийняли відповідне рішення, вважатиметься таким, що порушило вимоги закону, утім, наведені вище пропозиції не визначають, власне, механізму забезпечення прав акціонера на отримання дивідендів.

На нашу думку, ЗУ «Про АТ» має передбачати, що за відсутності прийнятого у встановлений законом строк (до 30 квітня року, наступного за звітним) рішення річних загальних зборів, яке б визначало долю прибутку АТ, товариство повинно розподілити весь цей прибуток між акціонерами, тобто — від-

сутність вчасно прийнятого рішення загальних зборів має бути підставою для виникнення зобов'язання товариства перед акціонерами — власниками простих акцій щодо сплати дивідендів відповідно до кількості належних ним акцій у строки, встановлені законом для акціонерів — власників привілейованих акцій (не пізніше 6 місяців після закінчення звітного року, за який сплачуються дивіденди). Таким чином, неприйняття загальними зборами рішення про розподіл прибутку та сплату дивідендів до 30 квітня означатиме масове подання до такого товариства позовів акціонерів про стягнення дивідендів починаючи вже з 1 липня відповідного року.

За такого підходу мажоритарні акціонери виявляються зацікавленими у проведенні зборів і прийнятті рішень щодо розподілу прибутку та збитків, а міноритарні — отримують дієві гарантії реалізації права на дивіденди, у тому числі через їх стягнення на підставі рішення господарського суду.

Література

1. Бондаренко Н. Некоторые проблемы защиты прав акционеров-миноритариев в законодательстве Республики Беларусь и пути их преодоления / Н. Бондаренко // Правовий вісник Української академії банківської справи. — 2011. — № 1(4). — С.115-119.
2. Сороченко А. В. Корпоративні права та обов'язки: господарсько- правовий аспект: дис.... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Сороченко Антон Валерійович. — К., 2015. — 204 с.